

SKP-ordningen og det opsøgende arbejde

Metodehæftet fra VFC Socialt Udsatte: SKP til misbrugere og hjemløse beskriver opsøgende arbejde som arbejde på gadeplan, hvor SKP-medarbejderen opsøger borgere, der ikke selv er i stand til at søge hjælp. Det opsøgende arbejde foregår på brugerens præmisser. Det udføres uden forudgående visitation, er omgærdet af tavshedspligt og anonymitet og SKP-medarbejderen har ingen myndighedsbeføjelser over for brugeren.

Målet for det opsøgende arbejde er at støtte brugeren i at kunne mestre sin egen livssituation. Med reference til den svenske psykolog og psykoterapeut Per Revstedt forklarer metodehæftet, at SKP-medarbejderen gennem det opsøgende arbejde kan støtte brugerens indre, positive kerne, der er både konstruktiv, social, målrettet og aktiv.

Hvis SKP-medarbejderen kan holde fast i denne grundtanke – trods misvisende signaler fra brugeren – kan en professionel indsats, præget af tid nok, kontinuitet og ærlighed, medvirke til at styrke denne kerne (Metodehæftet, s. 28).

Direkte og indirekte opsøgende arbejde

Ifølge metodehæftet kan det opsøgende arbejde udføres som direkte eller indirekte opsøgende arbejde. Som eksempler på direkte opsøgende arbejde nævnes at gå fra dør til dør i belastede boligområder, at opsøge bænke, drikkeskure og samlingssteder, at indfinde sig og være til rådighed på væresteder eller behandlingstilbud eller at henvende sig direkte på adressen hos en bruger, som andre brugere har fortalt om.

I projekt UDENFOR udfører vi direkte opsøgende arbejde på Hovedbanegården, i parker, på biblioteker, burgerbarer og på gader og stræder. Det er vigtigt at blive en kendt del af gadebilledet, så vi er til at få fat i ved behov. Vi er selv gæster på gaden og når vi kontakter en person, er det med respekt for hans eller hendes grænser. Vi observerer tålmodigt, ofte gennem længere tid, og hilser så på. Da vores målgruppe typisk er kontaktafvisende, kan der gå lang tid førend vi får skabt kontakt. Det er vigtigt også at færdes på gaden i aftentimerne og om natten. På den måde får vi et godt indblik i de sfærer, som de hjemløse færdes i og får samtidig overblik over udeliggernes (de der sover udendørs) sovesteder.

Og vil man være i kontakt med byen på den samme måde som posefolket og kunne møde dem som ligeværdige må man være fortrolig med disse rum. Man må færdes der jævnlige og kende stemningen og følelsen af at være tilstede der (Posefolket af Torben Pilely og Preben Brandt, s. 38).

Det indirekte opsøgende arbejde vil typisk være gennem samarbejdspartnere som fx kommunalt ansatte, praktiserende læger, medarbejdere på væresteder, advokater, sygehuspersonale m.fl, der har kontakt med eller viden om målgruppen. Dog anbefaler metodehæftet, at den henvisende samarbejdspartner har sikret sig accept hos brugeren førend SKP-medarbejderen tager initiativ til kontakt.

I projekt UDENFOR får vi ofte henvendelser fra distriktpsychiatrien eller det opsøgende psykoseteam, der kontakter os om personer, som de er bekymrede for, men ikke selv har mulighed for at opsøge på gaden. I en sådan situation udfører vores gademedarbejder opsøgende arbejde og forsøger herigennem at skabe kontakt.

Det sker også jævnlige, at nærtstående familie eller velmenende borgere henvender sig om en person, som de har observeret gennem længere tid og som de nu bekymrer sig om. Det kan være en

person, som har boet i en skov gennem nogle år og som virker psykisk påfaldende. Eller der kan være tale om en person, der bor i sin bil eller på gaden.

Elementer i det opsøgende arbejde

Metodehæftet nævner 5 vigtige elementer i arbejdet med brugere af SKP-ordningen: accept, respekt, tillid, omsorg og tilgængelighed. Nogle af disse elementer genkender vi i projekt UDENFOR som både værktøjer og temaer i det opsøgende arbejde, der også kendetegnes af bl.a. tid, tålmodighed, troværdighed og det at turde. I Posefolket kan du læse mere om de metodeerfaringer med opsøgende arbejde, som forfatterne har samlet under overskriften ”De 7 T’er”.

Til projekt UDENFOR’s opsøgende arbejde hører endnu et element, nemlig fortrolighed med byen og alle dens rum, som jo i en vis forstand udgør nogle af de udsatte gruppers hjem. Den daglige færden og følelsen af fortrolighed med byen og dens omskiftelige udtryk har stor betydning for det ligeværdige møde mellem professionel og bruger.

Arbejdet må bygge på en vedvarende bevægelse rundt i byen og opbyggelse og vedligeholdelse af en fortrolighed med byens rum og byens mennesker. Man kan ikke skabe kontakter derude uden at være en del af byen (Posefolket, s. 48)

At det opsøgende arbejde er selve forudsætningen for at opnå kontakt med de allermost socialt udsatte borgere er en mangeårig erfaring i projekt UDENFOR, der siden sin spæde start i 1997 har udført opsøgende arbejde på gaden over for socialt udsatte borgere, der ikke kan eller ikke vil tage mod den hjælp, som de har brug for og ret til. Det opsøgende arbejde i projekt UDENFOR tager udgangspunkt i den enkeltes behov her og nu, og vi er som udgangspunkt ikke styret af udsigten til målbare resultater af vores indsats.

Arbejdet benytter sig nok af nogle teknikker, men bliver kun sjældent teknisk. Tiden og processen bliver mere vigtig og afgørende end resultatet, som nærmest kommer af sig selv som en slags ekstra gevinst ved samværet (Posefolket, s. 49).

De alvorligt psykisk syge hjemløse lever meget isoleret og har brug for at være anonyme. For det offentlige, sociale system er det imidlertid en forudsætning, at vi er registrerbare, når vi søger hjælp. Men registrering og identifikation er ofte en umulighed for de psykisk syge hjemløse. For gademedarbejderne i projekt UDENFOR er det naturligt at respektere ønsket om anonymitet og på dette grundlag yde den nødvendige og basale hjælp. Det kan være en kasse med dåsemad og personlige fornødenheder placeret diskret uden for teltet, en sovepose, varme sokker, et sted at sove for natten eller bare nærvær og tid til at lytte. Gennem denne omsorg skaber vi grundlag for udvikling af en tillidsrelation, der på sigt kan føre til, at den hjemløse beder om hjælp til problemløsning.

Det opsøgende arbejde på gaden er en af projekt UDENFOR’s kerneydelser. Gennem vores fortsatte tilstedeværelse på gadeplan vil vi opnå at lindre følgerne af den tilværelse, som nogle af de mest udsatte borgere frister på gaden. Og bane vejen for at disse udsatte borgere på sigt kan modtage den hjælp og støtte fra det offentlige system, som de har behov for og ret til.

Et væsentligt aspekt ved det opsøgende arbejde i projekt UDENFOR er også forpligtelsen til at dokumentere og formidle den viden om overgreb og svigt, som vi opnår gennem det opsøgende arbejde på gaden. Overgreb og svigt såvel på det individuelle plan som i forhold til grupper af socialt udsatte.

projekt UDENFOR har gennem årene ydet adskillige bidrag til dokumentation og formidling af eksempler på krænkende eller uværdig behandling og levevilkår, senest med undersøgelsen af vold blandt hjemløse, som du kan downloade fra vores hjemmeside.